

Sygn. akt II KK 56/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Józef Dołhy

SSN Jerzy Grubba (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza,
w sprawie **K. K.**

wnioskodawcy w przedmiocie odszkodowania

za niesłuszne tymczasowe aresztowanie

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 czerwca 2016 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 4 grudnia 2015 r.,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 13 lipca 2015 r.,

**uchyla wyrok w zaskarżonej części (pkt I) i w tym zakresie
sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi
Apelacyjnemu.**

UZASADNIENIE

K. K. w dniu 29 kwietnia 2015r. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa odszkodowania w kwocie iloczynu 0,76% przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw według komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego ogłoszonego za ostatni miesiąc przed datą ogłoszenia wyroku w sprawie i za 26 miesięcy (tj. okresu, w jakim wnioskodawca pozostawał bez pracy), a także o zasądzenie odpowiedniej kwoty tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wydania orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 13 lipca 2015r. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwotę 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania oraz kwotę 79.082,64 zł. tytułem odszkodowania, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty. W pozostałej części wniosek oddalił, kosztami postępowania obciążając Skarb Państwa.

Orzeczenie to zaskarżył prokurator podnosząc w apelacji zarzuty:

1. obrazy przepisów postępowania, a w szczególności art. 4 i 7 k.p.k., art. 366§1 k.p.k., polegającej na nienależytym rozważeniu całokształtu okoliczności ujawnionych na rozprawie i niewyjaśnieniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy, w tym bezkrytycznym oparciu się na zeznaniach wnioskodawcy, bez próby weryfikacji i oceny tegoż dowodu zgodnie z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego oraz nieprawidłowe wyliczenie szkody w związku z zastosowaniem wobec wnioskodawcy tymczasowego aresztowania;
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjęty za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, a polegający na niezasadnym przyjęciu kwoty 79.082,64 zł tytułem odszkodowania za okres tymczasowego aresztowania od dnia 14 kwietnia 1983 r. do dnia 23 lipca 1983 r. i okres pozostania bez pracy - tj. łącznie za 26 miesięcy.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o uchylenie wyroku w części dotyczącej odszkodowania i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 4 grudnia 2015r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że wysokość zasądzzonego od Skarbu Państwa odszkodowania obniżył do kwoty 12. 166 zł i 56 gr. W pozostałej części wyrok utrzymał w mocy.

Orzeczenie to zaskarżył kasacją pełnomocnik wnioskodawcy, podnosząc w niej zarzut:

- mającego istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, rażącego naruszenia art. 8 ust.1 ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w zw. z art. 361§1 k.c. i w zw. z art. 66§1 i 3 Kodeksu pracy w brzmieniu z 1 stycznia 1983r. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, iż w przypadku wnioskodawcy szkoda wynikająca dlań z wydania i wykonania postanowień o tymczasowym aresztowaniu oraz o umorzeniu postępowania na mocy amnestii nie obejmuje utraty przez wnioskodawcę dochodów z pracy w okresie od zwolnienia go z aresztu do ponownego przyjęcia do pracy u tego samego pracodawcy (Poczta Polska) mimo, iż zwolnienie wnioskodawcy z pracy nastąpiło w związku z ponad trzymiesięcznym wykonywaniem postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania – art. 66§1 Kodeksu pracy w brzmieniu z daty 1 stycznia 1983 roku, albowiem, jak błędnie orzekł zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny, pozbawienie wnioskodawcy możliwości osiągnięcia dochodów z pracy w przedsiębiorstwie Poczta Polska w wyniku zwolnienia z pracy wyłącznie na skutek aresztowania wnioskodawcy i odmowy przyjęcia po zwolnieniu z aresztu warunkowanej wyłącznie treścią art. 66§3 Kodeksu pracy w brzmieniu z daty 1 stycznia 1983 roku, rzekomo nie spełniało przesłanki normalnego (adekwatnego) i bezpośredniego związku z powstałą tak szkodą, podczas, gdy prawidłowo przeprowadzona wykładnia i zastosowanie powołanych przepisów prawa materialnego wiodą do wniosku dokładnie przeciwnego, a to rażące uchybienie przepisom prawa materialnego miało decydujący wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a tym samym na wynik sprawy.

Podnosząc powyższe pełnomocnik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut podniesiony w kasacji ocenić należy jako zasadny.

Jak słusznie wskazał skarżący, art. 8 ust.1 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za

działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. nr 34, poz. 149 ze zm.) jednoznacznie wskazuje, że osobie, co do której stwierdzono nieważność orzeczenia o tymczasowym aresztowaniu przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę **wynikłe** z wykonania tego orzeczenia.

W istocie na tym przypomnieniu można by zakończyć niniejsze rozważania – przepis ten, jak wynika z przytoczonego powyżej fragmentu, nie ogranicza bowiem odpowiedzialności Skarbu Państwa do okresu trwania pozbawienia wolności, czy stosowania tymczasowego aresztowania lub internowania, lecz jednoznacznie wskazuje również na następstwa **wynikłe** z tych zdarzeń, w takim zakresie, w jakim miały one bezpośredni związek z wykonywaniem uznanego za nieważne orzeczenia. Wskazywał na to wielokrotnie Sąd Najwyższy w swych orzeczeniach, a najczęstsza sytuacja, w której reguła ta ma zastosowanie, wiąże się z przyznawaniem podwyższonego zadośćuczynienia za pogorszenie się stanu zdrowia wnioskodawcy (już podczas pobytu „na wolności”) wynikłego z warunków, w jakich przebywał w trakcie pozbawienia wolności.

Na gruncie niniejszej sprawy odróżnić trzeba dwie sytuacje: pierwszą, kiedy niemożność podjęcia zatrudnienia wynika z represji władzy wobec wnioskodawcy i drugą, kiedy utrata pracy jest bezpośrednim następstwem pozbawienia wolności. W niniejszej sprawie zaistniała ta druga sytuacja (przynajmniej przez pewien okres), bowiem umowa o pracę z wnioskodawcą wygasła w oparciu o art. 66 § 1 kodeksu pracy, który nakazywał takie rozstrzygnięcie, w sytuacji, gdy tymczasowe aresztowanie trwało dłużej niż trzy miesiące (Dz. U. z 1974r., nr 24, poz.141). Jednocześnie warto zwrócić uwagę na kolejne paragrafy tego przepisu, gdzie wskazywano, że: *zakład pracy, pomimo wygaśnięcia umowy o pracę z powodu tymczasowego aresztowania, jest obowiązany ponownie zatrudnić pracownika, jeżeli postępowanie karne zostało umorzone lub gdy zapadł wyrok uniewinniający, a pracownik zgłosił swój powrót do pracy w ciągu 7 dni od uprawomocnienia się orzeczenia (§2) oraz że: przepisów § 2 nie stosuje się w przypadku, gdy postępowanie karne umorzono z powodu amnestii (§3).*

Jak wynika z powyższego, „zwolnienie” wnioskodawcy z pracy nie było wynikiem szykan stosowanych wobec niego, a więc dalszych represji niezależnych

od wcześniejszego tymczasowego aresztowania, lecz wpisywało się w ówczesnie obowiązujący system prawny i było naturalną konsekwencją stosowania ówczesnie obowiązujących przepisów prawa pracy.

Oczywiście, powyższa konstatacja, nie musi dotyczyć całego okresu pozostawiania wnioskodawcy bez zatrudnienia, gdyż z czasem, dla tego stanu rzeczy, decydujące mogły okazać się inne przyczyny – choćby wskazywane wyżej represje, które mogły spowodować niepodpisanie umowy o pracę na czas nieokreślony (co sugeruje oskarżyciel w uzasadnieniu apelacji), lecz powyższe zależy już od dokonanych w tym zakresie ustaleń faktycznych, których obecnie brak.

Zupełnie odrębną kwestią jest zaś to, czy przyznanie przez Sąd Apelacyjny odszkodowania za utracone zarobki w okresie faktycznego wykonywania tymczasowego aresztowania, poprzedziło ustalenie, czy wnioskodawca w tym czasie otrzymywał należne mu wynagrodzenie od pracodawcy. Powyższe zagadnienie trzeba jednak będzie postrzegać poprzez pryzmat ograniczeń wynikających z kierunku wywiedzionej kasacji.

W tej sytuacji, skoro zarzut podniesiony w kasacji ocenić należało jako w pełni zasadny, orzeczenie należało uchylić w zaskarżonej części (a nie, jak wnosił pełnomocnik, w całości, bo oznaczałoby to wszak uchylenie również tej części orzeczenia, którą utrzymano w mocy rozstrzygnięcia Sądu I instancji) i w tym zakresie przekazać sprawę do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy Sąd Odwoławczy powinien powtórnie ocenić wnioskowania Sądu Okręgowego i przedstawione w tym zakresie zarzuty apelującego.

Kierując się przedstawionymi względami Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.